

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Videm, Via G. Mazzini št. 10/I.
Tel. 33-46 — Poštni predal (Ca-
sella postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto
corr. post.): Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

NAROČNINA:

Za Italijo: polletna 300 lir —
letna 500 lir — Za inozemstvo:
polletna 600 lir — letna 1000 lir
— Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 25 lir

Leto VII. — Štev. 13 (135)

UDINE, 1. - 15. SEPTEMBRA 1956

Izhaja vsakih 15 dni

„ČUTIM... SMRT SE BLIŽA...“

Grozovita rudarska nesreča v Belgiji

»Ni izhoda iz tega pekla. Plin nas davi od vseh strani. Začenja me dušiti, moji tovariši leže mrtvi okrog mene. Ura je osma in deset minut. Čutim... smrt se bliža...«

Te pretresljive besede je našla zapisane skupina reševalcev na robu delavske knjižice. Napisala jih je v zadnjih trenutkih pred smrtjo roka zadušenega rudarja v belgijski minierje 835 m globoko pod zemljo. V teh pretresljivih stavkih je izra-

Vedro in pogumno naprej

Po kratkem običajnem poletnem predstoku je Vaš list prišel kot dober prijatelj, kot zvest svetovalec in kot pogumen branitelj pravic našega ljudstva zopet v Vaše vasi in domove. Vemo, da ste spet z veseljem segli po njem in da ste mu ostali zvesti. Tudi Vaš »Matajur« Vam bo vedno stal ob strani po starem geslu: »Zvestoba za zvestobo!«

Obenem pa Vas zopet hkrati in Vam kliče, koderkoli ste, dragi rojaki, doma ali po svetu: »Vedro in pogumno naprej!«

Ce prisluknete včasih razgovorom naših ljudi, boste tu pa tam čuli kakšno tarnanje ali opazili skrb in malodušje. To izvirajo iz obče človeškega razpoloženja, ko marsikdo hoče videti takoj vidne uspehe borb in dela. Kadar se uspehi kar hitro ne pokažejo, ta in oni prekrizajo roke, češ kaj me vse skupaj briga in še drugim meče polena pod noge in jim jemlje pogum za delo.

Ne tako, dragi rojaki! Nihče izmed nas se ne sme ustaviti v borbi za lastne in za splošne pravice. Blagor vsakega posameznika je tudi blaginja skupnega narodnega občestva. Skrb za javne zadeve in za ureditev naših gospodarskih razmer je dolžnost vsakogar, ki ima možnost in zmoglost treznega razmišljanja in voljo, da pri skupnem delu, pa čeprav s še tako malim doprinosom, pomaga. Če bomo vsi skupno gradili, bo prav gotovo naš narod na tej svoji sveti zemlji tudi obstal.

Najmanj kar pa vsakdo stori je to, da svoje glasilo bere, naročuje, podpira in tudi vanj dopisuje, ker le tako se bomo povezali v eno celoto, ki sega od Matajurjevih vrhov do Furlanske ravnine.

Ob tem razmišljanju pa nikakor ne bo napačno, če si jasno povemo, da smo gotovih neuspehov, ki izvirajo iz malodušnosti, tudi sami krivi. Včasih se nas drže gotove napake kot bodeča neža in nas ovirajo v vedrem in pogumnem delu.

Ena izmed teh je »kaj me briga«. Tako čuješ govoriti take, ki so preleni, da bi se brigali za skupne zadeve ali pa se samim sebi zde tako strašansko pametni, da je vse okoli njih - nič in prazen zrak. V resnici pa se ne zavedajo, da tistim »kaj me briga« pokrivajo samo svojo duševno revščino.

So zepet drugi, tudi med nami, ki se pri vsaki stvari vprašajo samo to, »koliko bo nesla«. Res je, da je vsako delo, umsko in ročno vredno svojega plačila. Res je tudi, da se moti tisti, ki je za nekaj plačan in postavljen, a od drugih zahteva, da bi njegovo delo zastoj napravili. Prav tako je pa tudi res, da je v skupno dobro marsikaj treba storiti, ne da bi si ob tem tlačili bankovec v listnico. Zatorej malo manj golega koristolovstva in nekaj več smisla za skupnost.

In še nekaj tretjega bi morali opozoriti, in to je pomanjkanje zaupanja v same sebe. Ta in oni izgubi ob pogledu na razmere pogum, vero v zmago pravic in klone z glavo, češ pustimo vse skupaj, naj gre kot more. Take mevrže hromijo zalet še tistih par poštenjakov, ki se postavljajo v bran za pravice ljudstva.

Zadnji čas je, da se tudi teh napak otresemo in da gremo pri našem delu za skupni blagor v okvir obstoječih zakonov vedro in pogumno naprej!

žena vsa grozota smrti 261 rudarjev, ki so se v morju plamenov in dima zadušili v premogovniku kraja Marcinelle pri mestu Charleroi v Belgiji.

Strašna usoda kopačev v temnih rovinah pod zemljo je pretresla ves svet.

Črna pokrajina

Belgija je država v Evropi, ki ima razmeroma največ rudnikov. V prvi vrsti kopljejo železo in premog. Nad štiri milijone ton letno ga izvozijo. Tam, kjer se gričevje Ardeanov znižuje v ravnino, posebno v okolici Charleroi, se začne takozvani »Pays Noire«, črna pokrajina. Iz visokih dimnikov se valj črn dim, drug za drugim se vrstijo črni stolpi nadjaški, v katere se z dvigali spuščajo rudarji; rudnik za rudnikom, topilnica za topilnico, visoki griči nametanih premogovnih ostankov kakor daleč sega oko. Nad vsem tem pa visi temen dim in črn prah, ki sili v oči in pljuča. Res prava črna zemlja!

In vendar reže, čeprav skopo, tisoč in tisoč ljudem vsakdanji kruh. Tudi iz naših krajev morajo že dolga leta hoditi množje in fantje v »minijere« kopat črni kruh zase in za svoje drage. Okoli tritisoč jih je tam, dosti tudi na kraju nesreče. K sreči, da to pot ni nobenega naših prizadelo. Vendar je nesreča v tovariškem duhu povezala mrtve tam spodaj tudi z vsemi našimi »minijerji«, ker vedo kaj je trpljenje v črni zemlji.

„Gori, gori!“

V nedeljo 8. avgusta se je kot vsako jutro spustilo v rov »Bois du Casier« v Marcinelle 282 rudarjev. Temni obrazi, s svetilnikom na kapah so se razgubili na del po raznih rovin. Nekateri, stotrideset po številu, so šli kopat na dno rudnika 1035 metrov globoko. Enakomerno se je slišalo udarjanje kopač, brnenje vrtnih strojev in dvigal.

Skupina sedmih delavcev je nakladala vozičke v stranskem rovu. Tedaj priteče tovariš in vpjeje kot blazen »Tecimo... gori gori!« Komaj so se zavedli, je eden skušal dati signal, a naprave so odpovedale. Sedmorica beži proti navpičnemu

rovu, kjer je dvigalo. Oster dim in vročina, ki je narasla na 60 stopinj, jih je ovirala. Z grozo so čutili, da okoli njih valovi morje plamenov. Kje so drugi tovariši? Ni časa misliti. Pritipajo se do dvigala. Oj groza! Se ne dvigne. Eden od skupine teče k bližnji električni signalni napravi. Komaj se odstrani, potegne dvigalo tovariše navzgor, oni je pa za vedno ostal spodaj. Teh šest se je rešilo. Enajst ur po izbruhu požara so našli še šest živih, a ranjenih v nekem rovu. Vsi ostali, med njimi 136 iz Italije, so pa preživeli smrtno muke pod pokrovom dima in ognja.

Nad vso pokrajino se je razlila krvava ognjena zarja, ker je iz dimnikov švigal plamen in bruhal siv dim.

„Srečno — Na pomoč!“

Tako se pozdravljajo rudarji, ko se spuščajo globoko doli v zevajoče rove. Tisti dan se je druga polovica pozdrava uresničila. Sirene so tulile, zvonovi po bližnjih cerkvah so žalostno klenkali. Skupine pogumnih reševalcev so od vseh strani drvele na pomoč. Toda komaj so prišli par sto metrov globoko, jih je ogenj in dim pognal nazaj. Gasilci so zivali na tisoče hektolitrov vode v rove, a plamen je divjal. Šele čez par dni so začeli spravljati na vrh mrtva trupla. Toda niti sto ne, do drugih še niso mogli priti. 261 mrtvih!

Pred vhomom v rudnik se drenja množica svojcev in tuli v obupu, ko kdo razpozna v skrčenem obrazu koga svojih. Moški padajo v omedlevico; mlada novoporočenka se je ob pogledu na mrtvega moža zgrudila in je kar tam na tlaku pregodaj porodila otroka, ki ne bo nikdar poznal svojega očeta.

Belgijski kralj, ministri iz Italije in velika množica ljudi, je v nedeljo 12. avgusta spremljala mrtve v grob. Vsa Belgija in marsikatera vas v Italiji je bila pokopana v žalost. Še večja bolest orje srca tistih družin, katere svojcev niti mrtvih ne bodo dobile iz jame.

Skupine reševalcev so že štirinajsti dan na delu za pomoč, a zadnje iskricke upanja, da bi bil kdo izmed stotridesetih, ki

so se zatekli prav na dno rudnika, še živ, so zamrle, kakor njih svetilke, ki so že zdavnaj dogorele.

V obupu se vsi sprašujejo, kaj je to grozovito nesrečo povzročilo? Pravijo da je dvigalo pretrgalo električne žice, iskre so švigale in vžgale nevarni plin »grisou«, ki se plazi po rovin; v hipu tresk in ves rudnik je zagorel. Obtožujejo pa tudi, in po pravici, da se je vodstvo rudnika brigalo samo zato, da delavci nakopljajo čim več premoga, za varnostne naprave se pa ni prav nič pobrigalo. Lastniki rudnika so lani zaslužili 74 milijonov frankov čistega, ubogi rudar pa se peha in biva v lesenih barakah. Prišlo je že tako daleč, da je naša vlada zagrozila, da bo odpoklicala vseh svojih 50.000 rudarjev, če se razmere v Belgiji ne spremenijo, a kaj ko pa kruh je le kruh...

V enem izmed rovin so našli zogljeneli trupli dveh bratov Kamila in Roka Jezzi, blizu Pescare doma. Mlajši, ki ima komaj 21 let, je šele pred par meseci prišel v rudnik. Brata sta se v smrtnem boju objela. V bratskem objemu so ju pobrali in tako tudi pokopali. Ti dve mladi žrtvi, dve izmed stoterih, dvigata še iz groba težko obsodbo nad vse tiste, ki so krivi,

Obletnica videmskega sporazuma o malem obmejnem prometu

Dne 20. avgusta t. l. je poteklo leto dni, odkar je bil v Vidmu po dolgotrajnih pogajanjih podpisan sporazum o uspostavitvi malega potniškega prometa med italijanskimi in jugoslovanskimi obmejnimi kraji. Podpis sporazuma je bil merilo dobre volje obeh strani, da pozabita na preteklost ter ustvarita podlago za začetek plodnejših in priskrnejših odnosov med obema državama.

Razen splošnega pomena za nadaljnji razvoj italijansko-jugoslovanskih odnosov naj bi sporazum znova omogočil tesnejše

da je na svetu še toliko socialnih krivic, da morajo zaradi bogastva nekaterih umirati stoteri, kakor letos osmega avgusta v »črni zemlji«.

Preiskovalna komisija proučuje vzroke rudniške katastrofe

Belgijska vlada je sklenila, da bo posebna komisija proučila vzroke nesreče v rudniku Marcinelle, kjer je po dokončnih podatkih našlo smrt 263 rudarjev, medtem ko jih je bilo 6 ranjenih. V preiskovalni komisiji so predstavniki vlade, delavskih sindikatov, italijanskih delavcev, Evropske skupnosti za premog in jeklo ter lastnikov rudnika. Do tega vladnega sklepa je prišlo na zahtevo belgijskih sindikalnih organizacij, da je treba nujno ugotoviti prave vzroke nesreče.

Po najnovejših vesteh so v rudniku Marcinelle doslej našli trupla 250 rudarjev. Trinajst rudarjev, ki jih še niso našli, imajo prav tako za mrtve.

Reševalne ekipe spravljajo trupla s kote 1035 na površino. Pričakujejo, da bo v teh dneh to delo končano. Rov na tej koti je popolnoma poplavljen in reševalci uporabljajo posebne čolne. Tudi ugotavljanje identitete žrtev še ni zaključeno.

stike med obmejnimi prebivalstvom slovenske, hrvatske in italijanske narodnosti.

Vzdolž italijansko-jugoslovanske meje (vključno z okrajem Buje in LR Hrvatski) živi okrog 400.000 italijanskih ter 150.000 jugoslovanskih državljanov, ki imajo po videmskem sporazumu pravico do olajšav za prehod na sosednjo obmejno področje. Le-ti so od začetka septembra lani, ko se je sporazum praktično začel izvajati, po nepopolnih podatkih napravili skoraj dva milijona obojestranskih prehodov, številni so bili tudi prehodi motornih in drugih vozil.

Razen teh praktičnih sadov uveljavljanja videmskega sporazuma je njegov največji pomen morda v tem, da je precej prispeval k zboljšanju vzdušja v obmejnih krajih.

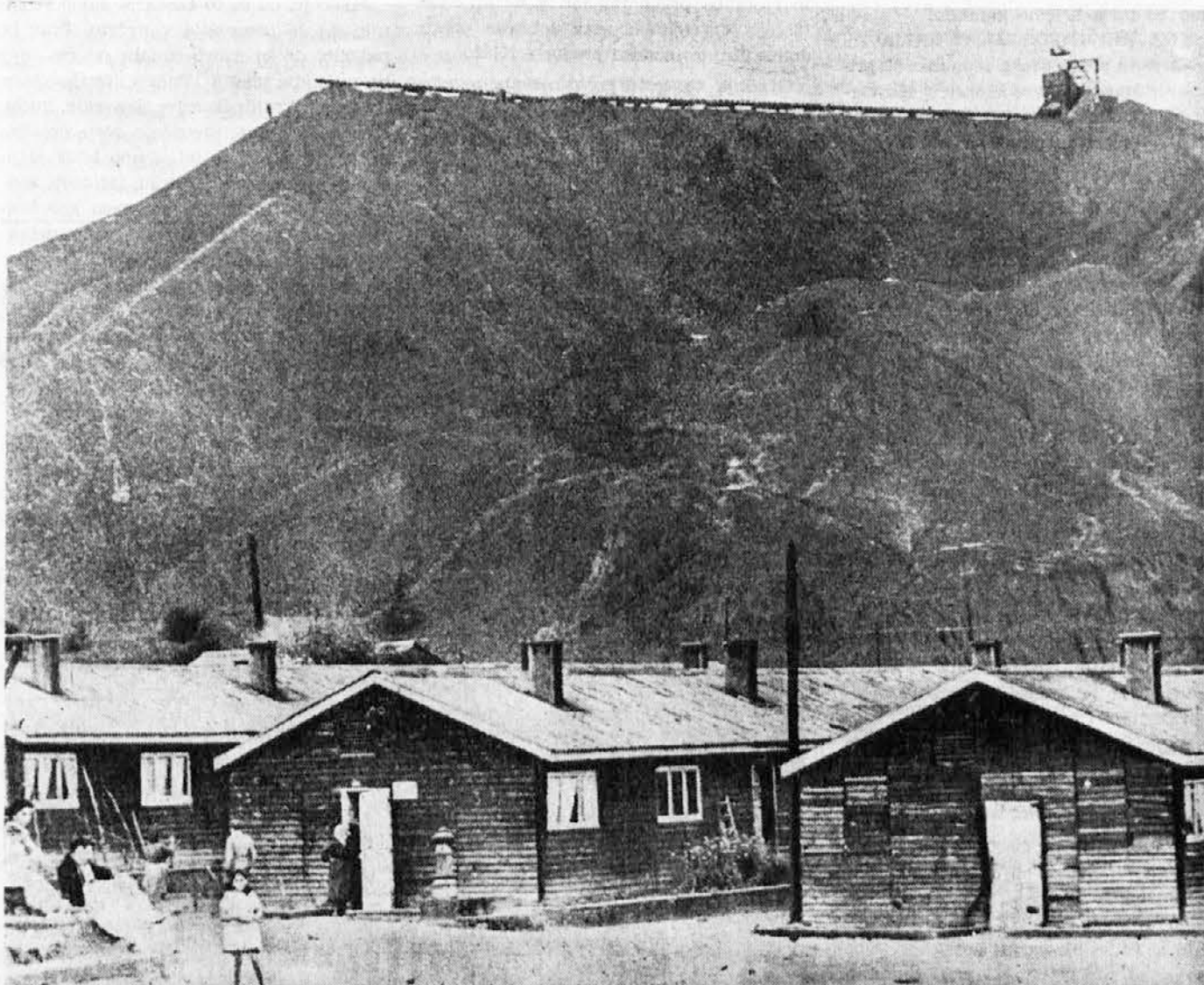
Izvajanje sporazuma spremlja posebna italijansko-jugoslovanska mešana komisija, ki se vedno sestaja izmenoma na italijanskem in jugoslovanskem ozemlju. Zadnji sestanek komisije je bil v začetku julija v Ljubljani, naslednji pa bo, kakor kaže, konec oktobra v Vidmu.

Slabe razmere naše pokrajine pred parlamentom

V parlamentu so razpravljali o gospodarskih razmerah Furlanije in Julijski krajine. Čedadski župan senator Guglielmo Pelizzo je prikazal izredno težko življenje prebivalstva Nadiške doline ter zahteval nujne vladne ukrepe, da se materialni ni-vno zviša. Drugi senatorji so govorili o brezposelnosti v Furlaniji. Omenili so, da je ta veliko večja kot v Srednji Italiji; zlasti povzroča velike skrbi brezposelnost mladine, ki se v velikem številu izseljuje v inozemstvo.

Zaradi tega je povsem logično, da je prišel do izraza tudi predlog, naj bi se s posebnimi zakonskimi določili zajamčilo vsaj enemu družinskemu članu zaposlitev.

Vprašanje brezposelnosti v Furlaniji in v naši deželi je resno in ga je treba nujno rešiti. Treba je na vsak način omejiti množično izseljevanje v tujino, kajti če se to ne prepreči, se bodo v nekaj letih naši gorski kraji izpraznili. V nekaterih občinah Beneške Slovenije se je po zadnji vojni izselilo za stalno dve tretjini prebivalstva in to prav zaradi tega, ker jim ni bilo zagotovljeno delo na domačih tleh ali vsaj v lastni državi.

LESENE BARAKE, KJER ŽIVIJO RUDARJI S SVOJIMI DRUŽINAMI V MARCINELLE. V OZADJU HRIB IZKOPANEGA PREMOGA. STANOVANJA SO ZELO SLABA, BREZ HIGIJENSKIH NAPRAV IN POLNE PREMOGOVEGA PRAHU. TE BARAKE SO MED ZADNJO VOJNO SLUŽILE NEMCEM ZA KONCENTRACIJSKA TA BORIŠKA.

TIPANA

PROBLEM, KI SE MORA NUJNO
REŠITI

Prosnjeni so raprezentani od šest mo-
že tu kumune. U začetku te se zdjelo, k'
vas Prosnid na ne bo več zapuščená tej,
k' ne bá prej. Na žalost pa to se nje nič
kambjalo. Prosnjeni no še nimar čakajo,
ki no jim nardita te kos ejeste, k' na po-
veži njih vas s Tipano.

Naši možje no majó se no mar več in-
resati, saj to jih je šest. Judje so zadost ča-
kali, zatoú te ura, k' to se ne zaulačuje
več. Za tase, k' no usako ljeto plačujajo,
če ve primerjamo s tjem, k' e naš kumun
naredu tu Prosnide, so še maso čakali.

ČEDAD

DIVJI PRAŠICI V NADIŠKI DOLINI

Ze več ljet sem se parkazujejo u tje-
lem ljetnem času u naših krajih divji
prašici, ki djelajo veliko škodo. Ljudje
so z maltrom sadili krompir an sjerak,
sadá jim pa ta divjačina uničuje pardje-
lek kar čez nuoč. Lansko ljeto so jagri
pobil več prašiču an zatoú smo se troštal,
de jih ne bo več tarkaj. Pa ni bluó takuó,
ljetos jih je paršio še več, usaj ljudje ta-
kuó pravio, ker je škoda večja an na dos-
tih krajih. Nardili so dosti škode okuol
Stare gore, okuol Markolina u Prapotnem,
Prešnjem an okuol Cedada.

Bi korlo, de se jagri organizirajo an če
domačih ni zadost, naj povabijo še dru-
ge jagre, de bi ne samo pregnali te puoj-
ske škodljivce iz adnegá kraja u drug,
ampak de bi jih pobil, de bi ostalo na
puoju usaj nekaj pardjelka.

AHTEN

SKLEP OBČINSKE UPRAVE

Naš kumun e delibérú, k' e če preuzeti
part spež za asfaltiranje ejeste Čedad -

BRDO

Ciesta Čenta - Beli Potok

Lani so pravili, k' no če popraviti cje-
sto, ki ne peje tu Beli potok an Muzac, a
ne pasala zima, pomlad an poljetje, k'
njeso še začeli. Takoviš ta ciesta na usak
dan buj propada an to se težko po njej
vozi. Zavoj tega so muorli ustaviti auto-
mobilsko linijo Čenta - Beli potok.

Ta malomarnost da part autoritadi ne
provokala no veliko škodo naši dolini. Če
ne bá ciesta popravljena, anjelé, k' u je
odpert trafik za jeti tu Bovec, naši kraji
so tjeli še oživiti od martvila, k' o traja
že od deset ljet. Judje iz Bovca an Zage
so tjeli hoditi tu Cento an takoviš komer-
cijo tu naši dolini e tóu parnesti dosti
benefičiá. Zatoú naj bi naše autoritadi
kumunal se no mar več interesale, zak' če
no bojo čakali ciesta, ki na peje tu Beli
potok na če razpasti.

Slabe prometne zveze med vasmí
Aborne in Čedadom

Nadiške doline so posejane z vasmí, ki
se največkrat dvigajo visoko nad glavno
cesto, ki veže eno ali drugo dolino s Špe-
trom in Čedadom. Slabe ceste vežejo med
seboj posamezna naselja, zato ni čudno,
da morajo ljudje po več ur pešaćiti, da
pridejo do avtobusne postaje. Avtobusi, ki
vozijo po glavnih cestah in služijo ljudem
za vezo z glavnim upravnim središčem
Čedadom, so redki in njih vožnje mini-
malne, obenem pa že tako v slabem sta-
nju, da ne spadajo več drugam kot v mu-
zej.

Posebno slabo je vezano z večjima cen-
trom Špetrom in Čedadom prebivalstvo
doline Aborne. V vsej tej dolini, ki
obsega velik del vasi, ki spadajo pod špe-
tersko občino in vso sovođenjsko občino,
vozi dnevno le en avtobus in to v dopol-
nanskih urah, ki pobira tiste, ki so na-
menjeni v Čedad. Niti popoldne niti zve-
čer ni avtobusa, s katerim bi se lahko
ljudje odpravili v mesto. Veliko škodo ima
pri vsem tem prebivalstvo, posebno mla-
dina, ki bi se rada izučila raznih poklicev
ali si pridobila znanje na raznih tehnič-
nih zavodih v Čedadu, pa ji je to onemo-
gočeno. Mnogi emigranti, ki se pripeljejo
do Cedada, morajo priti denar po raznih
gostilnah, preden pridejo do svoje vasi,
prav enaki nepotrební stroški pa jih ča-
kajo tudi na povratku v tujino.

Dolina Aborna ima lepe predele, ki so
že precej znani ljubiteljem teh lepih gor-
skih krajev, toda pomanjkljive avtobusne
zveze preprečujejo razvoj turizma, ki bi
lahko izboljšal gospodarski položaj tam-
kajšnjih ljudi. Kosta, vasica znana po
svojem odporu proti nacizmu, je še po-
sebnó privlačna turistična točka, toda le
malo turistom je dano, da dosepejo že zgo-
daj zjutraj v Čedad in se potem odpravi-
jo na izlet v to ali ono vasičo doline A-
borne.

Obe občinski upravi, špeterska in sovo-
denjska, bi se morali potruditi, da se po-
množijo avtobusne zveze s kraji vzdolž
doline Aborne in da se v najkrajšem ča-

Ahten - Neme. Speže no če znašati oku
10 milijone lir.

To djelo to če parnesti našemu kumunu
zarjes dosti interesa, zak' ves promet od
Cedada u Čento, kar na bo asfaltjerana
ejesta, u če se vršiti mimo Ahtna.

Našemu kumunu ve muoremo pa na-
hordati, k' so še druga djela za narditi,
selakor buj urgente koj asfaltjeranje eje-
ste. Vas Porčinj na je šnje povezana z do-
lino z mulatjero, zatoú te bozi judje no
muorejo se dosti fadijati, zak' souse tra-
špuarti no se djelajo ta na harbatu.

GORJANI

Breg šnje simpri pod Gorjani

Vas Breg te se zdjelo, ki no če ljetos
jo priključiti Brdu za dati tjem judem
komoditát beti bu blizu kumuna. Te de-
židerih Brežanov ne odobrila še provin-
cialna aminištracjon. A na žalost rječ na
se zaulačuje anjelé tje mez Romo an to se
zdi, k' to če beti težko, k' no bodita usi-
šani judje iz Brega. To uprašanje to e
anjelè tu rokah notranjega ministrstva,
k' o njema majedne indeje Brežanom pri-
ti pruošem.

Judi iz Brega nu anjelé kontentajo, k'
no mejta potarpenje, fin k' no bojo nar-

dili region Furlano anu zát na če ta rječ
rišolveti. Takoviš no žej deset ljet te bo-
he judi storijo čakati brez bizunje.

To nje rát, k' Breg njema ne luči ne
ejeste; to nje rát, k' judje taz Brega, če
no če živiti, no muorejo po svjetu hoditi,
ne, to má je daržati pod Gorjani, zak' no
šnje buj tarpita.

NAD ŠTIRISTO EMIGRANTOV

Naš kumun u šteje 1300 judi. Vasi so
use raztresene med gorami an malotikeri
e more živiti ta na svej zemji. Judje no
muorejo jeti drugam na djelo, če no če
živiti. Letos useh skupaj to jih je 420 raz-
tresenih po svjetu. Največ jih je tu Švici,
Belgiji an Franciji. Takoviš 'dan tjaré
judi to ne živi pa hiši.

Če u pride dan forešt tu naš kumun an
u prosi kako no stoje judje tle par nas,
naši pohlarvari nu mu če rišpondati, k'
nu stoje ljepo, zak' no souse uodinjajo,
no pa uzabjao na tuó, k' kroh uodinjaj
po svjetu u je desatkrat buj fadijaj kuj
par svej hiši.

Več no bi muorli pensati za judem ga-
rantiti djelo tle par nas, ne pa poganjati
po svjetu djelauce, k' na starost no ne
parnesó drugega ta hiši kuj bou an dišpa-
racjon.

POROKE. Farnittí Armida - hišna go-
spodinja iz Sv. Jurja se je poročila z Flo-
reani Beniaminom iz Cente.

SV. LENART

Pičič je majhna vas, šteje komaj nekaj
hiš, toda tuó nič ne de, tudi ti ljudje ima-
jo enako potrebo imjeti pitno vodo. Dosti
ljet so jim jo samo oblubljali, a sadá bo
preca paršu dan ko im bojo to oblubo iz-
poumili. Djelauci so že začeli z djeli za
napeljavu vodovoda, ki bo napeljan glih
u vas. Stroški za to djelo bojo znašali
600.000 lir, od tjech bo država dala 400.000,
ostalo bo pa u brjeme kumunu.

KRAVAR JE POSTAL ŽUPNIJA

Z dekretom predsednika republike je pri-
znana ustanovitve nove župnije v Kravaru-
ju u občini Sv. Lenart. Mesto župnika bo
zasedel g. Jožef Iaculin.

PODBONESEC

DEMOGRAFSKO GIBANJE
PREBIVALSTVA

Mjesca julija je bluó u našem kumunu
takole demografsko gibanje prebivalstva:
Rojeni: Puller Franko, Juretič Vivjana,
Manzini Flavio, Maršel Loredana, Ger-
mani Mavricij, Kukovec Nilda (rojeni u
Liege - Belgija), Dorboi Lucijana (rojena
u Vidmu).

Umrli: Cencič Marija, Blazutič Jožef,
Belgoj Kristina, Succo Anton, Hvalica
Judita (umrla u Kobaridu), Sprunger E-
ma an Jerep Anton (oba umrla u Ce-
dadu).

Poroke: Carniello Pietro z Gorenščak
Pjerino, Tedesco Antonio z Manzini Van-
do, Cencič Lino s Cencič Pio, Cencič Al-
bert s Trigona Almo, Spekonja Bruno z
Makaluso Marijo, Novak Avguštin z Lav-
renič Santino an Melisa Fioretto z Dorbo-
lò Graziello.

Priseljenci: Crespo Giuseppe an Pugila
Adriano.

Izseljenci: Bertoli Ida, Blazutič Alma
an Rieppi Anton.

AVTOBUSNE ČAKALNICE

Pretekli mjesac so ob ejesti, po katjeri
vozi avtobus iz Stupce u Videm an iz Ce-
dada u Tolmin, postavili več avtobusnih
čakalnic. Te so bje zarjes potrebne, kjer
avtobusi so nimar pouni ljudi an ti so
muorali čakati na odhod na odprtem, kar
sejveda ni preveč useč, kadar so marzli,
dažeuni ali pasji dnevi.

FOJDA

KANTJER ZA DIZOKUPANE
DJELAUCE

U kratkem no če tu našim kumunu od-
prjeti dan kantjer za dati djelo dizoku-
panim djelaucem. Čeglih naš kumun u
má več kuj 1000 emigrantou raztresenih
po cjelim svjetu, to jih je še 400 brez dje-
la. Venča part judi, k' so brez djela, so
taki, k' no njemajo majednega meštjerja.
Zatoú kantjer u če nanašati na djela oku
vod od našega kumuna, k' no usako ljeto
poplavyajo puoja.

SREDNJE

POSTAVILI BOJO POŠTNI OFICIJI

U preteklosti smo že pisali, de so u Sred-
njem začeli djelati velik lokal, u katjerem
bo imeu kamun svoj sedež. Lokal je že
skoraj naret an ljudje se tega zlo vesele,
kjer so na zadnjem zasedanju kamunske-
ga konsejá sklenil, de bojo tam notar po-
stavili tudi poštni ofih. Kamun se je ob
tej priliki tudi obvezu, de bo skarbú za
kurjavo an razsvetljavo poštnega ofihá.

Ze dougo ljet, posebno pa odkar je odšlo
u emigracijo venča part družinskih po-
glavarjeu, sinou an hčera, so si ljudje u
Srednjem željel, de bi imjeli pošto u vasi.
Sadá imajo najbližji poštni ofih u Sv.
Lenartu, ki pa je zlo nerodno, če pomisli-
mo na današnje dni, ko imajo ljudje po-
trebo imjeti pošto u bližini.

Stroški za gradnjo kamunskih lokalou
bojo znašali skoraj devet milijonu lir, od
katjerih bo 5 milijonu krilo ministrstvo
za djelo, ostalo bo pa dau naš kamun.

ZA GRADNJO CEST u našem kumunu
je governo nakazu 3.680.000 lir. Djela se
bojo začela še ljetos.

GORENJI TARBIL. Pretekli tjedan so
muorali pejati u čedadski špitau 11 ljetne-
ga Dugaro Jožefa, ker si je zlomu roko,
ko je padu po stopnicah. Zdraviti se bo
muoru mjesac dni.

DREKA

18 MILIJONU ZA GRADNJO CJEST

Na zadnjem zasedanju kamunskega
konsejá so razpravljali o več važnih u-
prašanjih. Največ so diskutirali o napra-
vi odtočnih cevi (fonjature) za katjere je
daržava že nakazala pol milijona lir. Po-
leg tega so razpravljali tudi o potrebi,
de se naprej djelajo kamunske cješte. Za
gradnjo cjest so že zaprosil posojilo 18
milijonu lir, katjerega je »Cassa Depositi
e Prestititá» že potardila.

NESREČA NE POČIVA. Kar je 15 ljet-
ni Flora Giusto nesu iz senožeti koš sena
je s košem nekam zadeu an takuó herod-
no padu, de si je zlomu roko. Zdravi se
u čedadskem špitau.

REZIJA

Avtocesta Furlanija - Avstrija

SLAB TUJSKI PROMET

V primerjavi s prejšnjimi leti je letos v
naših krajih zelo slab tujski promet. Ra-
zen par desetih stalnih gostov v Ravenci,
so druge vasi prazne kljub temu, da so
se naše občinske oblasti vse leto trudile
za izvedbo izboljševalnih in olepševalnih
del, da bi pritegnili izletnike. Prejšnja je-
ta so hodili k nam po večini izletniki iz
Trsta in Gorice, letos pa hodijo ti v druge
znane turistične kraje - Jugoslavijo, ker
se poslužujejo olajšav, ki jim jih nudi
mali obmejni promet. Na ta način je ime-
la naša dolina letos zelo malo koristi od
turizma.

CESTA SV. JURIJ - RAVENCA

Lansko leto so zasadili ob cesti Sv. Ju-
rij - Ravenca lep drevored, za katerega
je občina potrošila mnogo denarja. Ta ce-
sta, ki vodi v Ravenco, kjer je sedež ob-
čine, bi morala pa tudi biti vedno v naj-
lepšem redu, a ni tako. Cesta je vsa polna
kotanj in kamenja, da je kar težko vozi-
ti po njej. To pa človek še prav pcešno
občuti zaradi tega, ker se po preteku te
slabe ceste pričinja tlakovana cesta v Ra-
venci. To nikakor ne harmonira in zato
je nujno potrebno, da jo popravijo. Izlet-
niki, posebno pa domačini čutimo, da za
nas skrbje manj kot za Ravenco. Čeprav
plačujemo davke vsi v enaki meri.

SKLEPI OBCINE. Občina je skienila,
da bo prodala sečnjó občinskega gozda v
kraju Smrečje (gornji del) podjetju Di
Fioreano Antonu iz Lišćec po 1450 lir za
vsak presežni meter.

PROMETNA NESREČA. Pred dnevi sta
se precej močno poškodovala pri promet-
ni nesreči blizu Mosta Sebastiano De Du-
ro - brigadir v Stolbici in brusač Di Le-
nardo Marcellino. Oba sta vozila vsak
svoj motor, do nesreče je pa prišlo, ker je
brigadir hotel prehiteti nek avtomobil.
Zdraviti se bosta morala najmanj 30
dni.

MUSČEVO POGORJE S SEVERNE STRANI, SKOZI KATEREGA BI MORALA
POTEKATI NOVA AVTOMOBILSKA CESTA, KI BO VEZALA FURLANJO Z
AVSTRIJO. OB VZNOŽJU LEŽI VAS NJIVA.

Trgatev se bliža

Ze sadá se muorate parpraviti na trgatev. Predusem pregledajte sobit kakuó je s posodo za trgatev an moštenje, pa tudi sode pregledajte.

Morebit boste muorali kaj dokupit, morebit kaj za popraviti. Lesena posoda ni večna, z ljeti se obnuca, še prej pa se verba. Tišlerji, predusem pa sodarji, imajo u času trgatev dosti djela an ne morejo usega nardit u kratkem času.

Ne računajte na tuó, de si boste lahko sod izposodili par sosedu. Če sosed sam nuca sod, vani ga ne bo posodu, usaj tarkaj časa ne, dok ga on nuca.

Sadá pregledajte use, sadá si poskarbite potrjebo, de ne boste ob trgatvi skakali okuole, iskali an ne ušafali.

Kaj bomo delali

U SADOONJAKU zdreleje jesensko sadje. Zdrjelo sadje ima ljepo farbo an peclji se ločijo od rodnih nastavkov.

Ker se jesensko sadje ne darí, ga solit prodajte, manj urjedno pa posušite za zimo ali pa ga skuhaite u marmelado. Ne pozabite spruot pobjerati črvido an odpadlo sadje. Zimsko sadje naj ostane na drevesu še cjeu mjesec, de popounoma zdreleje. Samo dobro zdrjelo sadje je l'epo, okusno an tarpešno. Prezgodaj porbrano sadje vene an se slabo darí. Breskve po bratvi obrježite an rjedit pre-goste veje. Tla potrosite z rjapnim prahom an tega rahlo podkopajte.

Parpravite zemjo za sajenje mladega drevja v oktobru. Preskrbite si u pravem času mlado sadno drevje an kopajte jame za sajenje.

Pregledajte, očistite an umijte lesene police an kište, pobjelite an žveplajte sa-

ZA NAŠE gospodinje

Limona čudežni sad

Ali vjeste, de nucajo limonin sok par izdelovanju jekla, de bi bluó buj tarduó? De izdelujejo posode za bencin iz papirja, ki ga nardijo nepremočljivga s preparatom iz limon?

Parvi, ki je konstatiral, de limono lahko nucajo tudi za kaj drugega, razen za parpravljanje limonade, je blu nek madžarski šencijsat. Konstatí je, de lahko pardobivamo iz limon čisti vitamin C, kar je velikega pomjena za zdravljenje skorbuta. Pokazalo se je, de zdravljenje te boljezni še zdaleč ni tako hitro, kakor če bounik iz limone direktno. Limona ima u sebe torej posebne sstance, ki pomagajo hitro ozdraviti človeka.

Tisti šencijsat je odkriu u limoni tudi pektin - sstance, ki deluje par krvavitvah an ki je dobra pri driski, poapnenju žil an reumatizmu. Tudi par kožnih boljeznih se je dobro izkazu.

Iz limon dobivajo 45 raznih mas, ki jih nucajo djelmoa u zdravlilnih, djeloma pa u industriji. Obstoji preparat za konzerviranje iz limon za meso an ribe, pru isti preparat pa tudi pomaga, de narjezano jabolko ne porjavi.

Dosti gospodinje vje, na kajšne viže lahko nucajo limono: za čiščenje, lepotečnje, za shušanje an par kuhanju.

Nucati je trjeba samo frišne limone, verderbane lahko nardijo posledice na mehuru.

Limonin sok je zlo dobar tudi par krvavljenju iz nosa. Par kapljic soka u nosu sobit ustavi krvavitev, glih takuó pa tudi celi rane na telesu.

Kakor vidite, je limona resnično čudežni sad.

Gospodinjski nasveti

Madeže od jagod boste u lahka odpravili u perila, če ga boste kuhali u neslani vodi, u katjeri se je kuhu bjeu fižou.

Če njemate žlice za obuvanje šuolnou, potlé nucajte staro trdo poštno karto. Šuolne boste lahko obuli an ne boste verderbali opetnikov.

Narjezane rože ne smijete sobit postaviti u vazo. Dosti več bojo ostale ljepe, če jih pred tjem položite za adno uro u kandio z vodo, ker se bojo takuó preje dobro napile.

Zarjavele žebije boste u lahko izvlekli, če buoste okuol an okuol žebija namazali s petrolejem. Čez nekaj časa, kar se bo petrolej vlezu, boste žebelj u lahko izvlekli.

Umazano hrastovo pohištvo se lepuó očisti z bjelim pivom (bjera), ki ga hitro izbršete. Odrgnjena mesta pa namažite z mješanico raztopljenega bjelega voska an terpentinovoga olja.

Kožico z jeter lahko odstranite, če jih za moment pomočite u vrjelo vodo.

ANTON INGOLIČ DECEK Z DVE MA IMENOMA

»Gospod predsednik želi zaslišati otroka. Prosim, pustite ga! Janko, Kurt, gospod predsednik želi govoriti s teboj. Stopi bliže in odgovorjaj na njegova vprašanja, ki jih bo tolmač sproti prevajal. Ne pozabi, da...«

»Besedo ima zakonski sin pokojnega Simona Slapnika!« je predsednik sodišča prekinil dr. Mravljaka in pomignil Janku, naj stopi bliže.

Janko se je počasi bližal predsedniški mizi, dr. Mravljak je prijel Ano za komolec in jo odvedel na njeno mesto, Berta pa svojo sestro, medtem ko se je Groth umaknil samo za korak.

Predsednik je po tolmaču vprašal Janka najprej po splošnih podatkih: kako se piše, kje in kdaj je rojen, kje je hodil v šolo in kako so Grothovi skrbeli zanj, nato je začel vpraševati po stvarih, ki so spravljale Janka v zadrego, dr. Mravljaka in večino prisotnih pa v nejevoljo.

Vprašal ga je, koliko ima oblek, čevljev in perila, ali hodi ob nedeljah k maši, ali zvečer moli, ali se je že vozil z avtomobilom, ima morda fotografski aparat, imajo doma radio in telefon, ali je že bil na morju.

»Izvrstno, izvrstno!« je ob zadnjem Jankovem odgovoru zaklical zadovoljno. »Tega nima niti vsak angleški in ameriški otrok. Vzgoja brezhibna, otrokova bodočnost zagotovljena v gmetnem, političnem in verskem pogledu!«

Pokazal je s prstom na Grothovo. »Imaš rad svojo krušno mater?«

»Imam!« je odvrnil Janko iz srca.

»Pa krušnega očeta?«

»Nimam!« je odgovoril s takšnim glasom, da je predsednik osupnil.

»Kaj veš o svoji pravi materi?« je predsednik Hardy izrazil kratek premor.

Janko se je okrenil nazaj. Pogled mu je obstal najprej na drugi materi, ki je

dno šrambo, de bo u pravem času parpravljena za šrambo zimskega sadja.

NA VRTU prekopajte izpraznjene konce an jih lahko še posejete z motovilcem an zimsko solato. Sadite zimski česen an šaloto.

Nabjerajte an sušite peteršiljeve liste, ki so zdrobljeni u prah dobar dodatek k jedem. Izkopan krompir naj se dobro osuši, prej ku ga spravite u klet. Par spravljanju ga potresite s pepelom ali japnim prahom, de ga obvarujete gnilobe.

Bjelite endivjo. Pruoti koncu mjesca pognojite an prekopajte izpraznjene konce an jih pustite u brazdah, de se zemja napoji z mokroto an pozimi buj premazne. Rastlinske ostanke metajte na kup,

ki ga koncem mjesca prekopate an premečete.

U VINOGRADU senjajte narbuojše vrnjike, od katjerih boste uzeli cepiče, dokler je še grozduje na njih. Počakajte s trgatvijo, dokler ni grozduje dobro zdrjelo.

U KLJETI muorate omiti an dizinficirati čebre, sode, grozdjuni mlin an stiskalnico (torkli). Kar je klet lepuó čista, jo muorate še zažveplati, potlé jo zračite ob toplih urah. Od čepov se ne smije cediti vino, ker se na ajarju spreminja u kis. Ne ovijajte čepov s cunjami, ker tam se nabjerajo ažejdove glivice. Prej ku ulijete vino ali mošt u sod pogledajte, če je čist an zdrav.

Mošt an kis

Kakuó more bit, de imajo nekatjeri kmetje samo dobar mošt, drugi pa, ki imajo isto sadje, se jim nimar ukisa an imajo u sodih namjesto dobrega mošta le kis?

Višno ni kriuda na sadju an tudi klet ni nimar kriva. Kriuda je predusem na kmetih samih, ker z moštom ne runajo prú. Uzemimo dva kmeta. Parvi zlo gleda par stiskanju sadja na čistočo an red. Pred stiskanjem an po njem umije uso posodo, stiskalnico an use impreše, ki jih je par tjem djelu nucau. Sadja, je stuku ali zmlú, ne pusti čakati na stiskanje, ampak ga sobit spravi u stiskalnico an ga stisne. Tropine spravi sobit z mjesta, kjer stoji stiskalnica an iz bližine sladkega mošta.

Drugi kmet pa runá glih naruobe. Kadar gre za umivanje stiskalnice an posode, se mu zdi škoda vode buj ku potlé, kar ima mošt že u sodu an ga če razmnožit s tjem, de mu parlije vode. Korita, kjer je mleu sadje, ne očisti an pusti tropine kar u stiskalnici od drugega stiskanja ali pa jih tudi kar pomješa s frišnim sadjem, de bi ušafu več mošta.

Kakuó drugače je po nekatjerih kleteh. Zatošlo an kisló smardi u mufovih an prašnih kleteh. Sobit par uratih se že spotakneš na sodu, ki je napounjen s kisom. Iz pipe počasi kaplja kis na tla an iz sodov, ki vrejo, se cedi izmeček na tla. O čistoči an potrebnem redu ni sledu. Kajšni so u tjem primeru sodi u svoji notranjosti? Če poduhaš skozi pipo te skoraj zabode u glavi kislina, ki je u tajšnih sodih, ker jih kmet ankul pravilno ne umije an se še hvali s tjem, de sodu ue umiva, ampak de pusti u usakem sodu malo mošta, ker po njegovi pameti tuó ohranjuje sode.

Višno je, de se s tajšnim runanjem ohranjuje nekaj, tuó je kislina, ki se takuó zarje u sode, de je ne more več spraviti iz njih an ima zatuó kmet iz narbuojšega sadja nimar le kis, medtjem ko drugi lahko pije narbuojšo pijačo samo zavoj tega, ker gleda na red an čistočo u kleti.

bila blea, kakor je še ni videl, šele nato je poromal k prvi materi, ki se ji je ob njegovem pogledu razlila sreča po obrazu.

Ana ni vedela, kaj je izpraševal predsednik, ni razumela, kaj je odgovarjal njen sin. Vedela in čutila je le eno: tamle stoji njen otrok, njen Janko, ki ga je tako dolgo iskala, zaradi katerega je pretčila toliko solza, tam je prava podoba njenega pokojnega Simona. Naj ga izprašujejo, o čemer koli hočejo, Janko je njen, samo njen in nikogar drugega!

Janko je še vedno gledal svojo mater. Ni vedel, kdaj in kako se je njena resnična podoba združila s sliko, ki jo je nosil v sebi.

»Kaj veš o rojstni hiši, o očetu in materi?« je predsednik povzel in razširil predsednikovo vprašanje.

Janko se je spet obrnil k sodnikom. Po vedal je, kar je vedel.

»Si takoj spoznal svojo pravo mater?« je vprašal Hardy.

»Takoj!«

»Toda boljše poznáš svojo krušno mater, kajne?« je vprašal predsednik in nadaljeval z narejeno ljubeznivostjo. »Ali boš ostal tu pri njej v Nemčiji, v svoji drugi domovini, ali bi se rajši vrnil k svoji rodni materi v Jugoslavijo?«

Janku je obvisel pogled na Grothu, ki je stal dva koraka za njim. Groth se mu

Kedaj se prepuščajo jenice

Rjedki so živinorejci, ki ne bi grešili glih par pripuščanju jenic. Adni se runajo po teži jenic, drugi po starosti, tretji pa jih pristupijo, kar se parvikrat gonijo. Ali lahko se preca odguari na tuó, kaduó djela prú? Ne! Na to uprašanje je več odgovoru.

Kakor par ljudeh, takuó tudi par živini razlikujemo spolno zdrjelost an telesno zdrjelost. Spolna zdrjelost se par jenicah začne 6 do 10 mjescu prej, preden jenice zdrelejo telesno. Telica je spolno zdrjela, kar se parvikrat goni. Dobro fuotrana jenica se učasih goni že z 11 mjeseci starosti. Če je dobro fuotrana, lahko vaga največ 300 kg par sivorjavi an simentalski pasmi, par pingavski (brunaalpina) pa 250 kg. Navadno pa vagajo 50 kg manj. Več ku kajšna jenica vaga komaj 150 kg kar je stara adno ljeto. Za diferenco od spolne zdrjelosti pa imamo s telesno zdrjelostjo u mislih tisto zdrjelost, kar je jenica tarkaj zrastle, de je dobra za pripuščanje. Telesna zdrjelost pride 6 do 10 mjescu za spolno zdrjelostjo.

Strokovnjaki svetujejo, de naj se jenice pripuščajo, kar so stare 20 do 24 mjescu. Venčpart kmetu pa pripušča že s 16 do 18 mjescu. Ali je trjeba upoštevati starost, kedaj se pripušča? Mislimo de ne, trjeba je upoštevati težo.

Par nas je navada, de jenice do adnegá ljeta starosti preveč slabo fuotrajó. Dosti živinorejcu odstavlja teličke že z 8 tedni. Par tajšnem fuotranju jenica zaostane u rasti. Kar je stara ljeto dni, se začne dobro popravjati. De nadomesti, kar je zamudila u parvem ljetu, jo je trjeba zatuó dobro fuotrat. Dobra telica, ki ima apetit, se u tjem času kaj rada opita. Jajčniki se zamastijo an zatuó je nago-barno, de ostane jalova.

Preveč zgudoaj pripuščene jenice ostanajo majhne krave, preveč pozno pripuščene pa so volu podobne. Zgudoaj pripuščene jenice zaostanejo u rasti, ker gre velika part fuotra za razvoj teleta. Razvijajoče se tele nuca dosti rudninskih sostanc za nardit kosti. Na račun teleta zaostanejo u rasti kosti matere, zatuó imajo tajšne krave tanke noge. Mlječne žleze se začnejo zgudoaj razvijati an tajšne krave, čeglih so majhne, so razmieroma zadost dobre mljekarice.

Željezo pomaga rast prašičkov

Prašički buj hitro rastejo, če dodajate breji svinji usak dan med fuotar željezno galico. S poskusi so dognali tole: prašički svinji, ki njeso dobivale željezne galice, so vagali par 8 tednih u medji po 11,2 kg. Medtjem so prašički od matere, ki so dobivale željezno galico samo za časa brejosti, vagali par isti starosti 12,4 kg. Narbuojš pa so rastle prašički tistih svinji, ki so nimar dobivale željezno galico, vagali so 16,4 kg. Use svinje so ble 'dnako fuotrane.

CENE NA DEBELO

ŽIVINA ZA ZAKOL	
	po kg
Krave	L. 215 do 260
Voli	» 240 » 290
Jenice	» 240 » 310
Teleta	» 435 » 550
Jagnjeta	» 450 » 470
Kozličji	» 450 » 470
Ovce	» 150 » 170
Prašiči (100 kg)	» 310 » 330

ŽIVINA ZA REJO	
	po glavi
Krave mlekarice	L. 150000 do 200000
Jenice breje	» 140000 » 180000
Prašiči (12-20 kg)	» 5500 » 8000

PERUTNINA - ZAJCI - JAJCA	
	po kg
Piščeta	L. 550 do 575
Kokoši	» 550 » 600
Purani	» 525 » 575
Gosi	» 400 » 450
Zajci	» 300 » 330
Jajca (za 100)	» 2860 » 3100

ŽITARICE	
	po q
Pšenica	L. 7100 do 7200
Sjerak	» 4750 » 4800
Oves	» 5600 » 5800
Rž	» 5400 » 5500
Ječmen	» 5500 » 5700

SADJE IN ZELENJAVA	
	po kg
Krompir	L. 32 do 45
Radič	» 120 » 150
Sedano	» 70 » 120
Jabuka	» 15 » 30
Hruške	» 25 » 50
Breskve	» 60 » 90

SIR IN MASLO	
	po kg
Sir do 2 meseca star	L. 410 do 460
Sir čez 2 meseca star	» 650 » 700
Mlekarniško maslo	» 930 » 960
Domače maslo	» 750 » 800

GRADBENI LES V HLODIH	
	kubični meter
Bukev	L. 16000 do 18000
Smreka	» 20500 » 23000
Oreh	» 28000 » 30000
Jesen (jasen)	» 16000 » 19000
Češnja (čerješnja)	» 15000 » 16000
Bor (buor)	» 12500 » 15000
Mecesen	» 20500 » 25000
Javor	» 22000 » 23000
Topol (tapu)	» 11000 » 12000
Dob	» 22000 » 24000
Hrast	» 25000 » 27000

DRVA IN OGLJE	
	po q
Bukove suhe	L. 900 do 1000
Bukova suhe	L. 900 do 1000
Oglje	» 2900 » 3000

Dolar USA 623
Sterlina papir 1685
Francoski frank (100) 146
Švicarski frank 145
Belgijski frank 12,40
Avstrijski šiling 24
Nemška marka 152

Janko se je ozrl po materi.

»Imam!« je odgovoril, ne da bi se okrenil k sodnikom.

»Bi se vrnil k njej?« je vprašal Breed, desni predsednik, ki dotlej je ves čas molčal.

Pokazale so se s soncem ožarjene plnine, v vejah nad njim so rdela zrela jabolka, z dvorišča, kjer je oče naprezal, so prihajali njegovi izpodbudni vzdiki konjema, iz hiše pa se je glasilo materino petje. A že se je v njeno petje pomešal smeh šolskih tovarišev in otrok z dvorišča velikega rumenega bloka. Takoj potem se je na oknu pokazala druga mati in mu ljubeznivo pomahala...

»Se hočeš vrniti k svoji pravi materi?« je povprašal še levi prisednik.

Dr. Mravljak, kakor je bil sicer miren in strpen človek, ni več vzdrljal na svojem sedežu. Vstal je. Videl je, kako se Janko bori v sebi. Bodo zmagali spomini iz njegovih prvih let? Če so kljub prisotnosti prave matere še preslabotni, če Janko na vprašanje obeh prisednikov ne odgovori pritrdilno, je pravda izgubljena...

Stopil je proti predsedniški mizi.

Istočasno je stopil proti njej tudi Groth, ki se je zbal, da se bo Janko odločil za vrnitev k pravi materi.

»Gospod predsednik,« ga je prehitel dr. Mravljak, »menim, da je tako vprašanje

za naše mlade bralce

MILADI LOVEC

VIDA BREST:

KUPČIJA

PREŽIHOV VORANC:

Koroška dežela

Nekoč je bil fant-junak, preizkušen lovec. Pa je šel nekega dne na lov. Lej — in je srečal volka. Fant ga je hotel koj ubiti, a volk ga je zaprosil s človeškim glasom:

»Nikar me ne ubij, fant! Prišel bo čas, ko ti bom storil veliko uslugo.« Fant ga ni ubil in je šel svojo pot.

Mladi lovec je zagledal planinskega orla in ga je seveda hotel ustreliti, a tudi orel je spregovoril s človeškim glasom: »Nikar me ne ubij, še potreboval me boš!« Mladi lovec je šel naprej. Pa je v vodici zagledal zlato ribico in jo je hotel ujeti, pa je zlata ribica prav tako zaprosila s človeškim glasom: »O, fant moj, pusti me! Povsod, kamor koli boš prišel, povsod ti bom v pomoč!« Fant se ni dotaknil ribice in je šel naprej. Takrat je v dalji zagledal kočico, kjer se je kadilo iz dimnika. Mladi lovec je stopil h koči. V njej je bivala hudobna, prezlobna starka. Sprejela je fanta in ga izpraševala, od kod je in kam gre.

»Delo imam zate. V gozdu se pasejo moji trije konji. Ujemi jih in jih privedi k meni. Če jih privedeš, ti dam eno mojih ljubih hčera, katero koli si boš izbral. Če jih pa ne privedeš — te požrem —« je rekla starka.

Mladi lovec se je napotil v gozd, a konji se mu niso dali prijeti. Lovec se je že ves izmučil, sedel je na skalo in zajokal. In glej, prišel je volk in ga vprašal:

»Zakaj se jokaš, fant?«

»Kaj bi ne jokala!« je odvrnil lovec. »Starka mi je velela, naj ujamem trojico njenih konj, pa jih ne morem prijeti. In zdaj me bo požrla.«

»Nikar ne vzdihuj,« je rekel volk in, kot bi trenil, je prignal starkine konje k fantu (a ti konji so bile starkine hčere).

Fant je privedel konje k starki.

»Zakaj ste se mu dale ujeti?« je zavpila starka na hčere in jih je spet nagnala v gozd. »Če vas bo spet lovil, se spremenite v ptice in se dvignite v zrak,« je velela hčeram.

In tako se je tudi zgodilo. Lovec bi jih bil že skoraj ujel, pa so se spremenile v ptice in vzletele. Bridko se je razjokal mladi lovec. A že se je oglasil orel in mu pomagal ujeti ptice.

Starka se je še bolj razjezila in ukazala hčeram: »Če vas bo pa zdaj lovil, spremenite se v ribe in se skrijte na dno morja!«

Starka mu je spet velela, naj ji ujam konje. Lovec je spet stekel za konji in bi jih bil že skoraj imel, pa so se spremenile v ribe in odplavale na dno morja. Ves obupan je lovec sedel na obalo in se razjokal. Pa je priplavala na breg zlata ribica in rekla:

»Nikar ne bodi žalosten, fant moj, saj ti bom pomagala... Trije konji tega lovca so se spremenili v ribe, ki so odplavale

na dno morja. Poiščite jih in privedite semkaj!« je velela ribam.

Ribe so jih koj poiskale in privedle k fantu.

Tokrat pa je starka velela: »Tu imaš moje tri hčere — izberi si katero hočeš!«

Fant si je izbral najmlajšo hčer.

Lej, pa je najmlajša hči razodela fantu:

»Naša mati je zelo hudobna. Mene bo spremenila v kozavo grbasto dekle, srednjo sestro bo spremenila v starko, najstarejšo pa v lepoticco. Glej, da se pri izbiri ne zmotiš!«

Resnično je starka velela, naj si izbere najlepšo izmed treh hčera.

»Prav, dajte mi tole kozavo, grbasto!« Še bolj se je starka raztogotila in je nahrullila hčerke:

»O, gorje meni! Ničesar ne zmorete! Kar sama se bom morala kosati s tem fantom! Pojdi koj v hlev,« je rekla fantu, »vzemi tam konja in ga zajahaj!«

Najmlajša hčerka mu je spet razodela: »Sama se bo spremenila v konja. Zatorej vzemi v roke železen drog in, ko stopiš v hlev, jo udari z njim. Nato se bo hotela s teboj vred dvigniti v zrak, a ti jo z drogom udari po glavi, pa ti ne bo mogla nič storiti.«

Fant je šel v hlev in vzel v roke železen drog.

Konj ga je hotel breniti z nogo, a fant ga je udaril z drogom, ga odgnal iz hleva in zajahal. Konj je skočil skoraj do struhe na koči, a fant ga je z železnim drogom udaril po glavi. In glej, konj se je spustil na tla. Mladi lovec je jahal okoli kočice in ga spet prignal v hlev.

Ko je mladi lovec šel iz hleva, se je konj spet spremenil v starko. Neopazno se je splazila v kočico, legla na peč in stakala, da jo, kajpak, boli glava.

Prišlo pa je vendar tako, da je morala dati najmlajšo hčer mlademu lovcu za ženo. In pravijo, da še danes ta dan života, se veselita in delita dobroto.

(Baškirska pravljica)

DELAVEC

Težka je moja pest,
črna je moja dlan,
v brazde razjedena,
moj je obraz ožgan.

Temen je moj pogled,
kakor bi z ogljem zrl
raskav in trd moj glas,
kakor bi jeklo trl.

Kadar od dela grem,
sinke se moj smeji
rožnih mi lic v pozdrav:
»Zlati moj očka ti!«

v teh okoliščinah neprimerno, preuranjeno...«

Bilo je videti, da je predsedniku prišel prav nastop dr. Mravljaka in Grotha, kajti brez obotavljanja se je dvignil, pogledal nekam pokroviteljsko oba prisednika in spregovoril suho, uradno: »Dovolj! Razprava je končana.«

Prisednika sta planila pokonci. Posebno odločno je ugovarjal desni, a predsednik ni spremenil svojega sklepa.

»Zaslišanje je končano,« je izpregovoril počasi in s poudarkom. »Izvedeli smo dovolj. Sodba bo razglašena danes teden!«

Ne da bi se kaj rekel in ne da bi kogarkoli pogledal, se je napotil proti vratom. Prisednika sta se vprašujoče pogledala in mu po kratkem obotavljanju sledila.

Nekaj trenutkov se v dvorani ni nihče ganil. Niti novinarji.

Prvi se je zganil Groth. Stopil je k Janku in ga trdo prijel za roko.

»Do razglasitve sodbe je fant še vedno moj!« je vrgel proti dr. Mravljaku, ki je tudi stopil k Janku. »Potem pa bomo videli, čigav bo!«

Jedko se je nasmejal in potegnili Janka za seboj.

Ko sta dr. Mravljak in Ana prihitela

iz poslopja na ulico, se je Grothov avto že zakadil v reko drvečih vozil.

11. JETNIK.

»Kam se peljeva?« je vprašal Janko, ko je avto privozil iz mestne gneče na široko, ravno cesto.

»Na morje!« je odvrnil Groth.

»Na morje?« se je zavzel Janko. »Brez matere?«

»Mati pride za nama jutri, pojutrišnjem. Sicer pa tudi jaz ne ostanem pri tebi. Vendar ti ne bo dolgčas. Živel boš v krasno urejenem mladinskem domu tik ob morju.«

Janku je bila misel na morje privlačna. Vendar ni razumel, zakaj bi hodil na morje prav zdaj, ko razpravljajo o njem, in zakaj z Grothom in ne z materjo. Sploh se ni poslovil ne od prve ne od druge matere.

Groth se ni zmenil za Jankove zbegane poglede, hrupno je pripovedoval podrobnosti o domu, kamor sta se peljala. Janko je na tistem sklenil, da ne pojde na morje. Samo da pride domov, samo da pride v Hemdorf! Računal je, da bosta v pridruži uri doma. Ker je vedel, kaj bo doma storil, mu vožnja skozi hribovito pokrajino ni bila več tako neprijetna.

Pred gostilno sredi večje vasi je Groth ustavil avto.

Stanku zobček smo zruvali,
svi miški ga prodali.

Zanj je miška — res, ni šala —
štiri lizike nam dala.

Na, pa teta Lili meni:
Zob ste dali prepoceni!

Štiri lizike! — saj veste —
en, dva, tri — pa jih pojedite.

Zobček tak, ki vse pomelje,
pa ne zrase tri nedelje?

Pa sta glavi vkup tiščala,
s Stankom tak načrt skovala:

Če bi miške zobček rade,
zanj naj dajo čokolade.

O, pa ne kar čisto malo!
Kilo, da bo kaj izdalo!

Res smo pismo napisali,
in pod posteljo ga dali.

In iz ktnje, kjer prebiva,
je pisala miška siva:

Ker so zobčki čvrsti, čedni,
res so čokolade vredni!

Ah, kako bi se sladkali,
če bi še kak zob prodali,

a nesreča naša ta je:
Zdaj noben se več ne maje.

L. N. TOLSTOJ:

Lev in komar

Komar sreča leva in mu reče:

»Ti si kar zagotovo prepričan, da si silnejši od mene! Toda to ni res! V čem je namreč tvoja moč? Da praskaš in grižeš. Toda tako ravnaajo ženske. Jaz sem silnejši, ne ti! Dajva, pomeriva se!«

In komar začne poplesovati okrog leva in ga zbadati zdaj po smrčku zdaj po goli koži, kjer jo je bilo le kaj videti. Lev se bije s šapami po obrazu, da bi zmastil komarja, a se le sam razpraska tolikanj, da ga oblije kri, in se speha tako močno, da ne more prav nič več.

Komar veselo zabrenči in odleti. Nedolgo zatem pa se zamota v pajčevino in pajek se je že pripravil, da se vrže nanj.

Tedaj komar vzdihne:

»Premagal sem mogočno zver, sam pa bom žrtev neznanega pajka.«

Jelen in vinograd

Jelen se je skrli lovcem v vinograd. Ko so bili lovci mimo, začne smukati listje.

Lovci so zapazili, da se listje giblje, pa so dejali: »Da ni morda jelen v vinogra-

du!« — in sprožijo in ga smrtno zadenejo. v zaobjih zdihljajih jelen vzklikne: »Prav je tako. Zaslužil sem kazen, ker sem bil nevhvaležen listju, ki me je rešilo.«

Nasredin v kopeli

Nasredin je šel v kopališče, kjer ga uslužbenci niso poznali. Ko so videli, da nima imenitne obleke, so ravnali z njim precej neprijazno. Nasredin ni zinil niti besedice. Ko se je skopal, je odšel ter na veliko začudenje strežnikov vrgel na mizo deset denarjev napitnine kot kak premožen gospod.

Nekaj dni kasneje je prišel znova v kopališče. To pot so strežniki ravnali z njim zelo prijazno, klanjali so se mu in mu pomagali. Ko je odhajal, je vrgel na mizo en sam novček. Služabniki so se začudili in ga vprašali: »Gospod, kaj pomeni to?« — »Popolnoma prav,« je odgovoril Nasredin, »ta novček sem plačal za zadnjič, prejšnjih deset pa za danes.«

Ljudska

»To je Drava, naša koroška voda...« mi je odgovarjal oče.

Zvok očetovih besed je bil slovesnejši in globlji kakor pri navadnih besedah. Zato se mi je ime vode Drave že od prvega začetka tako globoko vtisnilo v srce, in kadar ga slišim, ga vedno vnovič občutim kakor pesem iz moje mladosti, ki ne ogliši, dokler je srce še toplo.

OTON ŽUPANČIČ:

O Indiji Koromandiji

In vsaka stezica povede te v Rim,
pa če še tako je zgubljena,
tja v Indijo, tja v Koromandijo
pa roka ne kaže nobena.

Tam v Indiji, tam v Koromandiji
bonbončki visijo raz veje,
in izpod grmice se vsakega
medena potičica smeje.

Morda pa orehovo rajši imaš?
Rozinovo? — Hočeš peroti?
In Vile zvečer te uspavajo,
in ptičice zjutraj pojo ti.

Tja v Indijo, tja v Koromandijo
pa dedek naš lani odšel je:
»Otroci, le pridno ubogajte!
Ko vrnem se — to bo veselje!«

In čakali smo ga in čakali,
a zdaj ga več nihče ne čaka;
gotovo tam cvička dolenjskega je,
gotovo je mnogo tobaka!

ELA PEROCI:

Babica in Čenča se pogovarjata

»Od jutra do večera pletem.«

»Kaj pa pleteš?«

»Mami nogavice.«

»Nogavice? Preozke bodo.«

»Bom pa spletla svoji punčki kapo.«

»Kapo? Potem si že preveč napletla.«

»No, morda bom sešila iz tega medvedku hlače.«

»Medvedu hlače? Medved je širok.«

»Tudi vrečka za umivanje bo prav prišla.«

»Pregroba bo.«

»Ne jezi me! Vse si mi pokvarila. Mami bo brez nogavic, punčka bo brez kapice, medved hlače ne bo imel in s čim naj se umivam?«

»Ti si trikrat Čenča! Predno se lotiš dela, premisli, kaj bi rada naredila, potem — za koga in kako!«

Odgovorni urednik: Tedoldi Vojmir

Tiska: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica

»Tudi zaradi avtomobila je bolje, da počakava. Spet lahko raznese kak plašč.« V kopališču na široki reki sta ostala, dokler ni vročina popustila; nato sta na-

Pomel si je oči in planil k oknu.

daljevala pot. V Bremenhavenu, ki ga je Janko takoj prepoznal, sta se spet ustavila. Groth je imel mnogo opravkov. Vožnjo sta nadaljevala šele, ko so na uli-

cah zagorele luči. Zunaj mesta so žarometi številnih vozil, ki sta jih srečavala, Janka sprva begali, polagoma pa so luči začele izgubljati ostro svetlobo, trušče se je umirjal in oddaljeval. Loteval se ga je spanec. Nekaj časa se je boril z njim, saj je hotel vedeti, kod in kam se peljeta, a bolj in bolj brez moči je bil proti nje-mu. Slednjič je zaspal.

Spal je tako trdno, da ni vedel, ali se je avto v resnici ali v sanjah ustavil pred velikim poslopjem. Groth ga je prijel za roko in odpeljal v prostorno vežo, kjer ju je čakal neznansko visok, kot treska suh in v obraz kot papir bel mož ter ju odpeljal v majhno sobo z dvema posteljama. Groth mu je pomagal sezuti čevlje in sleči obleko. Zvrnil se je na mehko posteljo, ki se je naslednji trenutek spremenila v lahno jadrnico. Veter se je uprl v bela jadra in jadrnica je kot lastovica poletela na široko morje...

Kdo ve kako dolgo se je vozil po morju?«

Ko je odprl oči, je namesto na jadrnici spet ležal na postelji in sonce je z jarko svetlobo obilavalo strop nad njim, pod oknom za njegovo glavo pa je šumelo morje in čulo se je deško vzklikanje.

Pomel si je oči in planil k oknu.

(Nadaljevanje sledi)